

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
АКСУБАЙ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ**

КАРАР

№7

от 27.04.2020 ел.

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге территориясендә
жирләү эшен оештыру турында

“Жирләү һәм жирләү эше турында” 12.01.1996 ел, №8-ФЗ Федераль закон, “Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында” 06.10.2003 ел, №131-ФЗ Федераль законның 14 статьясы, МДК 11-01.2002 Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм карап тоту тәртибе турында рекомендацияләр, РФ Баш дәүләт санитар табибының 28.06.2011 ел, №84 карары белән расланган “Зиратларны, биналарны һәм корылмаларны урнаштыру, урнаштыру һәм карап тотуга гигиеник таләпләр” 2.1.2882-11 РФ СанПиН, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставының 48.1.5 ст. нигезендә, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту тәртибен кушымта нигезендә расларга.

2. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга: <http://aksubayevo.tatarstan.ru> һәм хокукый мәгълүматның рәсми порталында бастырып чыгарырга: <http://pravo.tatarstan.ru> .

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр
тибындагы поселогы Башкарма
комитеты житәкчесе:

А.М. Бакиров

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының « Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне һәм күмү урыннарын карап тоту тәртибе

1 нче бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1. Әлеге тәртип "Жирләү һәм жирләү эше турында" 12.01.1996 ел, №8-ФЗ Федераль закон, шулай ук Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм карап тоту тәртибе турында МДК 11-01 2002 Рекомендацияләр нигезендә, "Зиратларны, биналарны һәм жирләү өчен билгеләнгән корылмаларны урнаштыру, оештыру һәм карап тотуга карата гигиеник таләпләр" СанПин 2.1.2882-11 Россия Федерациясе Баш санитар табибының 28.06.2011ел., 84 нче номерлы карары белән расланган, "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, №131-ФЗ Федераль закон нигезендә эшләнган.
  2. Әлеге Тәртип Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлегенең гамәлдәге һәм яңа төзелә торган барлык зиратлары территориясендә жирләү эшен оештыру нигезләрен, күмү урыннарын карап тоту кагыйдәләрен билгели, мәетләрне (жәсәдләрне), үлгән яки һәлак булган күмүгә (күчереп жирләүгә) бәйлә мөнәсәбәтләрне жайга сала.
  3. Әлеге Тәртип Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан барлык зиратларда да гамәлдә һәм барлык хужалык итүче субъектларның, оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, шулай ук аларга йөрүче гражданнар тарафыннан үтәлергә тиеш.
4. Зират - үлгән яисә һәлак булган мәетләрне (жәсәдләрне) һәм һәлак булганнарның көлен күмү өчен билгеләнгән жирләү билгеләнешендәге объект, шулай ук үлгән кешеләрне күмү һәм ритуаль хезмәтләр күрсәтү өчен билгеләнгән биналар, корылмалар һәм башка объектлар.
  5. Жирләү урыннары алып торучы һәм каберлекләрне күмү өчен билгеләнгән жир участкалары зиратларны күмү зонасын тәшкил итә. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге зиратлары муниципаль милек булып санала.
  6. Зират янәшәсендәге территориядә яңа объектлар урнаштырга, төзелергә һәм гамәлдәге административ-хужалык, энергетика һәм ярдәмче билгеләнештәге объектлар, дини корылмалар, парковка зоналары реконструкцияләнергә мөмкин

корылымалар, парковка зоналары. Жирләү урыннары булмаган территорияләр һәм жирләү өчен билгеләнгән объектлар Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше законнары таләпләре нигезендә зиратның милек комплексын формалаштыралар.

Башка хужалык итүче субъектлар карамагында булган корылымалар астындагы жир кишәрлекләре аерымланган, уникаль кадастр номерларына ия һәм Россия Федерациясенең гамәлдәге законнары нигезендә һәм срокка бирелә.

7. Үлгәннәрнең яисә һәлак булганнарның мәетләрен (жәсәдәләрен) күмүне (алга таба- мәетләрне күмү) Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге зиратында үлүчеләрнең (вафат булганнарның) тәннәренә лаеклы мөнәсәбәт һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итү максатларында башкаралар.

8. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге зиратларында мәетләрне күмү, жәсәдләрне эксгумацияләү, кабер корылымаларын урнаштыру (алмаштыру) эшләре Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитеты (алга таба - вәкаләтле орган) карары буенча әлеге Тәртип нигезендә башкарыла.

2 нче бүлек. Зиратларны төзекләндерү һәм эш оештыру буенча төп таләпләр

9. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге зиратлары - муниципаль, горeref - гадәтләре буенча- жәмәгать, жирләү тибы буенча - традицион һәм динле булып торалар.

10. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге зиратлары күмүне гамәлгә ашыру өлешендә өч типтагы: ачык, буш жирләүләр өчен ябык һәм ябык.

Ачык зиратлар - зиратлар яңа жирләү урыннары булдыру өчен жир кишәрлекләре булган, анда күмү эшләре чикләнмәгән рәвештә башкарыла.

Буш жирләүләр өчен ябык зират - яңа жирләү урыннары булдыру өчен буш жир кишәрлекләре булмаган зират, ә күмү, урыннар булган очракта гына, гамәлдәге каберләргә генә башкарыла.

Ябык зиратлар - мәетләрне жирләми торган зиратлар. Зиратның статусы турында карар Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты тарафыннан кабул ителә.

11. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә зиратларны төзекләндерү, аларны тиешле тәртиптә тоту, жирләүнең санитар нормаларын үтәү, кирәкле хезмәт күрсәтүче персонал белән тәмин итү жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәт тарафыннан тәмин ителә.

12. Яңа жирләү урыннары (яңа зиратлар) булдыру турында карар Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты карары белән кабул ителә.

13. Зират территориясен күмү ысулына карамастан, функциональ зоналарга бүлеләр:

- 1) керү;
- 2) йола (ритуал);

- 3) административ-хужалык;
- 4) жирләү зонасы;
- 5) зират периметры буенча яшел саклау зонасы.

14. Зиратларның керү зонасында каралырга тиеш:

- 1) керү төркеме (аерым керү - чыгу транспортка һәм килүчеләр өчен керү-чыгу), зиратның һәм жирләү эшен оештырган өчен вәкаләтле органның исемен күрсәтеп;
- 2) керү төркемен яктырту;
- 3) аерым хужалык керүе;
- 4) чүп жыю өчен урналар;
- 5) административ биналар, участоклар, юллар, тарихи һәм мемориаль каберлекләр, гомуми кулланылыштагы урыннар һәм су үткәрү краннары (техник ихтыяжлар өчен су тупланган баклар) белән схематик план;
- 6) администрация игъланнары һәм боерыклары, зиратларга бару кагыйдәләре, гражданның хокуклары һәм бурычлары өчен белешмә-мәгълүмат стенды;

Керү зонасында жирләү сервисының башка объектлары һәм килүчеләр өчен ял урыннары урнашырга мөмкин.

15. Матәм процессиаларының тоткарлыксыз үтүе өчен зиратлардагы капкалар киңлеге 4,0 метрга кадәр булырга мөмкин. Калитканың киңлеге 1,2 м.

16. Зиратларның ритуаль зонасын төп керү юлы һәм административ-хужалык зонасы янында урнаштырырга кирәк.

Ритуаль зонада матәм йолалары һәм хушлашу, дини биналар һәм корылмалар, ижтимагый әһәмияттәге һәйкәлләр, япма белән ял итү өчен мәйданчыклары, урналар тапшыру заллары урнаштыру мөмкин.

Жәмәгать зиратлары секторларында хәрби каберлекләр өчен хәрби хөрмәт бирү өчен мәйданчыклар каралырга мөмкин.

17. Административ-хужалык зонасы-административ-көнкүреш бинасы, матди һәм инвентарь складлары урнашкан зират территориясенә бер өлеше. Аның өчен аерым керү каралган.

18. Зиратлар жиһазландырылырга тиеш:

- 1) чүп-чар жыю урыннары белән контейнер мәйданчыклары;
  - 2) су сибү суүткәргеч яки тупланма бак белән су белән техник ихтыяжлары өчен;
  - 3) автостоянка.
19. Зиратлар территориясе коймаланырга тиеш.

20. Жирләү зонасы зиратның төп функциональ өлеше булып тора. Барлык төр зиратлар өчен жирләү зонасы майданы зиратның гомуми майданының 65-75% ыннан да ким булмаска тиеш.

Жирләү зонасының планлаштыру структурасы элементлары булып кварталлар, секторлар һәм күмелгән урыннар участоклары тора.

Кварталлар 3,0 м киңлектәге каты өслекле эчке юллар белән бүленгән. Квартал эчендәге секторлар киңлеге 1,2 м. га кадәр булган каты өслекле аллеялар белән бүленә.

Эчке юллар һәм зиратлар аллеялары салганда участкагы иң ерак кабердән алып юлга яки аллеяга кадәр араны 50 м. га кадәр кабул итәргә кирәк.

21. Зиратларда бер кешелек (ялгыз) каберлекләр, якин туганнар каберлекләре, гаилә (нәселдәшләр) күмелгән урыннар, дәрәжәле, хәрбиләр, туганнар каберлеге (гомуми) жир кишәрлекләре каралырга тиеш.

22. Зиратлар периметры буенча хужалык эһәмиятенә ия булган божра (эйләнеш) юлы һәм зиратны визуаль яклауны тәмин итәргә, торак ягыннан күзәтүне ябарга тиешле мораль (яшел) саклау зонасы оештырырга киңәш ителә.

23. Күмелгән урыннарда булу өчен тәкъдим ителә торган вакыт: май аеннан сентябрь аена кадәр

- 8:00 дән 19:00 га кадәр, октябрдан апрель аена кадәр - 8:00 дән 17:00 гә кадәр.

3 нче бүлек. Зиратларда жирләү урыннары һәм аларның төрләре

24. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә барлык зиратларында кремацияләnmәгән мәетләргә күмү, санитар-эпидемиология нормалары һәм кагыйдәләргә нигезендә, гореф-гадәтләренә һәм диненә карап, жиргә (табутларда, табутсыз) башкарыла.

25. Жирләү урыннары зиратның билгеләнгән планировкасы нигезендә билгеләнә.

26. Зиратлар территорияләрендә, диннәре буенча, үлгән яки һәлак булган мәетләргә жирләү өчен аерым участоклар яисә секцияләргә дә төзелергә мөмкин, алар шулай ук киртә ысул белән дә, киртәсез ысул белән дә күмелергә мөмкин.

27. Жирләү урыннары түбәндәге төрләргә бүленә:

1) бер кешелек (ялгыз);

2) якин туганнар;

3) гаилә (нәселдәшләр);

4) дәрәжәле

5) хәрбиләр;

6) туганнар каберлеге (гомуми).

Жирләү урыннары өчен жир кишәрлекләргә түләүсез нигездә бирелә.

29. Бер кешелек (ялгыз) күмелгән урынның күләме 2,0 м x 2,0 м x 1,0 м тәшкил

итә

(озынлыгы, тирэнлеге, киңлеге).

30. Якын туганнар каберлекләре мәрхүмне жирләү өчен зиратлар территориясендә шул ук урында ире, хатыны яки якын туганы күмелүне гарантияләү өчен бирелә. Якын туганнар каберлеге урыннары мәетне жирлэгәндә бирелә. Туганнар каберлеге теркәлгән затка киләчәктә бу жирләү урынында жирләнү хокукы бирелә, шулай ук мәрхүмнең туганнары күмелгән урында жирләү рөхсәт ителә.

Якын туганнары урыннарында күмү (гамәлдәге каберләргә күмү) әлеге кабергә соңгы күмү мизгеленнән 15 елдан да иртәрәк булмаган вакытта рөхсәт ителә.

31. Гаилә (нәселдәшләр) жирләү - ул жәмәгать зиратларында үлгән ике һәм аннан да күбрәк якын туганнарын жирләү өчен аерым жир участкалары.

Якын туганнарына карый ире, хатыны, балалары, ата-аналар, уллыкка алынганнар, уллыкка алуучылар, бертуган абыйлары, бертуган апалары, оныклары, бабайлар, әбиләр.

32. Гаилә (нәселдәшләр) жирләү өчен жир участогы бирү (резервлау) өчен кызыксынучы зат (мөрәжәгать итүче) жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәткә гаилә жирләү урынын алдан билгеләү өчен мөрәжәгать итә һәм гаилә жирләү урынын алдан килештерү акты төзелә. Жирләү урынын алдан килештерү актында жирнең урнашу урыны (зиратның исеме, квартал номеры, сектор, участок), куллану күләме һәм шартлары (турыдан-туры яки киләчәк күмелү өчен) күрсәтелә. Алдан килештерү акты ике нөсхәдә төзелә, шуларның берсе гариза бирүчегә тапшырыла.

33. Гаилә (нәселдәшләр) күмелү урыны бирү мәсьәләсен хәл итү өчен вәкаләтле органга түбәндәге документлар бирелә:

1) гаилә (нәселдәшләр) күмелгән урында күмү (күчереп күмү) күздә тотыла торган затлар даирәсен күрсәтеп, гаилә жирләвен булдыру өчен урын бирү турында гариза;

2) паспорт яисә мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкларчы башка документ күчермәсе, төп нөсхә кушымтасы белән;

3) гаризада күрсәтелгән затларның туганлык дәрәжәсен раслаучы документлар күчермәләре, төп нөсхәләр кушымтасы белән;

4) жирләү урынын алдан килештерү акты.

Әлеге тәртиптә каралмаган башка документларны бирүне таләп итү рөхсәт ителми.

Барлык бирелгән документлар, әлеге статьяда күрсәтелгән документларны тапшыру көнендә, аларны кабул итү датасы турында тамга белән, гариза бирүчегә тапшырыла торган исемлек буенча кабул ителә.

Вәкаләтле орган тапшырылган документларны исәпкә алуны һәм саклауны тәэмин итә.

34. Гаилә (нәселдәшләр) жирләү өчен урын бирү яисә аны бирүдән баш тарту турында карар мөрәжәгать итүче жирләү эше мәсьәләләре буенча вәкаләтле органга (жирләнгән көнгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча) үлем турында медицина таныклығын яисә үлү турында таныклыкны бирү көнендә кабул ителә,

ГХАТ органнары тарафыннан бирелә торган документлар, шулай ук әлеге тәртипнең 33 пунктында күрсәтелгән документлар.

35. Гаилә (населдәшләр) жирләү урыны күләме (туган жирләү өчен түләүсез бирелә торган урынны исәпкә алып) 12 кв. м дан артмаска тиеш.

36. Гаилә (населдәшләр) жирләү урынын резервлау өчен туган жирләү өчен түләүсез бирелә торган урын күләменнән артып киткән (алга таба - жирләү өчен урын резервлау) өчен Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты карары белән билгеләнгән күләмдә бер тапкыр бирелә торган түләү алына.

37. Гаилә (населдәшләр) жирләү өчен урын бирү турындагы карар мөрәжәгать итүчегә әлеге тәртипнең 34 пунктында билгеләнгән вакытта тапшырылырга яисә почта аша аны тапшыру турында хәбәрнамә белән жибәрелергә тиеш (алга таба- хәбәрнамә белән жибәрелә).

38. Гаилә (населдәшләр) жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турындагы карар, баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, мөрәжәгать итүчегә әлеге тәртипнең 34 пунктында билгеләнгән срокта хәбәрнамә белән тапшырыла яки жибәрелә.

Гаилә (населдәшләр) жирләүгә урын бирүдән баш тарту түбәндәге очракларда рөхсәт ителә:

1) мөрәжәгать итүче гаилә жирләвен булдыру (резервлау) өчен тәкъдим ителгән урыннардан баш тартты;

2) мөрәжәгать итүче зиратның структур үзенчәлекләре һәм зиратның архитектур-ландшафт мохите белән бәйле рәвештә гаилә жирләвен булдыру (резервлау) өчен бирелмәгән урынны алу теләген белдерде;

3) мөрәжәгать итүче әлеге Тәртипнең 33 пунктында күрсәтелгән документларны тапшырмаган.

Мөрәжәгать итүче гаилә жирләвен булдыру өчен суд тәртибендә урын бирүдән (резервландан) баш тартуга шикаять бирергә, йә кабат гаилә жирләвен булдыру өчен урын бирүдән (резервландан) баш тарту өчен нигез булган хәлләрне бетергәннән соң гаилә күмелеше булдыру өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

39. Зиратларда дәрәжәле күмелгән урыннар өчен аерым участоклар каралырга мөмкин.

40. 5 кв. метрдан да ким булмаган дәрәжәле күмелгән участокларда жирләү дәүләт, ижтимагый оешмалар һәм гражданныр тәкъдиме буенча башкарыла.

41. Зиратларда Бөек Ватан сугышында катнашучыларны, шулай ук кораллы конфликтларда һәлак булганнарны жирләү өчен аерым участоклар оештырылырга мөмкин. Әлеге участокларда жирләү үлгән кешенең хәрби хәрәкәтләрдә катнашуын раслаучы документлар күрсәткәндә башкарыла.

42. Жәмәгать зиратларында өстенлекле дин (конфессиональ) билгеләре буенча вафат булганнарны күмү өчен участоклар каралырга мөмкин. Жирләү урыннарының әлеге участокларын жирләү урыннары бары тик бер дин тоткан, үлгән кешеләрне жирләү өчен генә билгеләнгән дин тотучы зиратларда жирләү урыннарыннан аерырга кирәк

4 нче бүлек. Мәрхүмнәрне жирләү тәртибе

44. Зиратларда мәрхүмнәрне жирләү эхлакый һәм санитария таләпләренә каршы килми торган горөф-гадәтләр һәм йолалар нигезендә, үлгән яисә вафат булган (жәсәдләрен) күмү буенча йола гамәлләре, мәетнең гәүдәсен (жәсәдләрен) күмү юлы белән (кабергә күмү, склепка) яки мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында (кабергә күмү, колумбарийда) үткәрү юлы белән башкарыла.

45. Гамәлдәге законнар нигезендә, аның вафатыннан соң һәр кешегә, аның ихтыяр белдерүен исәпкә алып, жирләү, мәетне (жәсәдләрен) яки туфракны жирләү өчен бушлай жир участогы бирү гарантияләнә.

Зиратларда урыннар мәетне (жәсәдләрен) яки үлгән яки вафат булган затның мәетнең жирләү өчен бирелә. Шушы зиратта жирләнмәгән затлар истәлегенә кабер корылмалары урнаштыру рөхсәт ителми.

46. Мәетләренә жирләү бары тик дәүләт үрнәгендәге үлү турындагы таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклығы нигезендә генә башкарыла.

47. Зиратларда үлгәннәрне күмү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт көче белән яисә үлгән кешене күмү бурычын үз өстенә алган зат тарафыннан башкарыла; эшнә башкару технологиясен вәкаләтле орган тарафыннан тикшереп торыла.

48. Мәрхүмнә жирләү өчен жир кишәрлегә күләме (жирләү урыны) зират статусыннан һәм буш урыннардан чыгып, вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

49. Мәрхүмнә жирләү өчен яна (буш) участок биргәндә жирләү урынының бөтен озынлығы буенча дүрт якның берсеннән кабер янына иреккә керү тәмин ителергә тиеш. Кабергә буш керү мөмкинлеген тәмин итә торган үтүнең кинлегә 0,5 м дан да ким булмака тиеш.

50. Каберлекләр, кагыйдә буларак, зират территориясен рациональ файдалануны исәпкә алып, эзлекле тәртиптә башкарыла. Жир участогы, аның күләме һәм жирләү урыны, вафат булган затның һәм мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган затның ихтыярын исәпкә алып(мөмкинлекләр булганда), вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

51. Жирләү зиратның буш жирләрендә дә, туганнар каберлекләренә буш урыннарында да, гамәлдәге турыдан-туры булган кабергә дә башкарыла ала.

Гамәлдәге каберләргә үлгәннәрне күмү (алга таба- гамәлдәге каберләргә күмү) минеральләшү чоры тәмамлангач кына, ләкин соңгы күмү вакытыннан 15 елдан да иртәрәк түгел, башкарыла.

52. Якын туганнары жиренең буш участогында үлгәннәрне жирләү бары элек бирелгән чикләрдә генә рөхсәт ителә.

53. Булган якын туганнары каберлегенең буш урынында һәм турыдан-туры булган каберлекләргә жирләү, минерализация чоры узганнан соң, жирләү урыны өчен җаваплы гражданның шәхси гаризалары буенча, тиешле документлар булганда яки жирләү урыны өчен җаваплы затларны жирләү бурычын үз өстенә алган затлар гаризасы буенча гына башкарыла.

Тиешенчә теркәлмәгән туганлык урыннарының буш урыннарында яисә күмелгән урын өчен җаваплы зат турында күмелүләргә теркәү Кенәгәсендә вәкаләтле органда исәпкә алу белешмәләре булмаган очракта үлгәннәрне жирләмиләр.

54. Жирләү урыны өчен җаваплы кеше үлгән очракта, аны үлгән кеше исән чакта карап торган кабергә күмү максаты белән, вафат булучыны күмү бурычын үз өстенә алган зат вәкаләтле органга билгеләнгән үрнәктәге элге кабергә күмү турында таныклыкның оригиналын тапшырырга тиеш.

55. Каберне казып алу участка һәм вәкаләтле орган тарафыннан күрсәтелгән чикләрдә тиешле рөхсәт алынганнан соң гына башкарыла.

56. Мәетләргә (жәсәдләргә), үлгән яки вафат булган мәетен күмү тиешле рөхсәт алганнан соң гына һәм вәкаләтле орган белгечләре контролендә башкарыла.

57. Каберне казып алуга һәм мәетне күмүгә рөхсәт алу өчен үлгән кешенең ихтыярын башкаручы яки мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган зат билгеләнгән үрнәктәге гариза белән вәкаләтле органга шәхсэн мөрәжәгать итә.

58. Гаризага түбәндәге документлар һәм аларның күчермәләре теркәлә:

1) яңа урында күмелгән вакытта:

- дәүләт үрнәгендәге үлем турында таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклыгы;

- мөрәжәгать итүче паспорты.

Яңа урында күмелгән очракта гариза вәкаләтле орган белгечләре тарафыннан зиратта жирләнү урынына чыгып карала; жирләү һәм күмү урынын урнаштыру мөмкинлеге билгеләнә, шуннан соң гаризада тиешле билге-киләштерү куела; күмүгә гариза мөрәжәгатьтән соң бер тәүлектән дә артмый эчендә карала һәм килештерелә;

2) гамәлдәге булган кабергә күмгәндә (гариза жирләү урыны өчен җаваплы заттан гына кабул ителә):

- үлем турында таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклыгы;

- күмү урыны өчен җаваплы затның паспорты;

- билгеләнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык;

3) гамәлдәге каберлеккә мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында жирләгәндә (гариза жирләү урыны өчен җаваплы заттан гына кабул ителә):

- үлем турында таныклык яки билгеләнгән үрнәктәге перинаталь үлем турында медицина таныклыгы;

- күмү урыны өчен жаваплы затның паспорты;
- билгелэнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык;
- кремация турында, кайсы крематорийда һәм мәетнең жәсәдләре кайчан кремациялэнгән булуын күрсәтеп, гариза бирүчегә кремацияләү соң мәетнең яндырган көлен сакланатырган савытында бирү фактын раслаучы, белешмә;

4) тормышта әлеге кабергә күмелү турында таныклығына ия булган мәрхүмне гамәлдәге каберлеккә күмгәндә:

- күмелү урыны өчен жаваплы затның үлем турында таныклык;
- күмү урыны өчен жаваплы вафат булган кешенең жирләү бурычын үз өстенә алган затның паспорты;

- билгелэнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык. Таныклык булмаган очракта, мәетне гамәлдәге кабергә күмүне теркәү кенәгәсендә булган архив белешмәләре нигезендә башкарылырга мөмкин.

59. Ир-хатыны, балалары, ата-аналары, уллыкка алынган яки уллыкка алынган һәм күмелгән урын өчен жаваплы кеше. тиешле гариза белән мөрәжәгать итү мөмкинлеген булмаганда, гамәлдәге каберлеккә күмелү турындагы карар мәрхүмнен якин туганы гаризасы нигезендә вәкаләтле орган житәкчесе тарафыннан кабул ителергә мөмкин.

60. Булган каберне жирләү турындагы гариза вәкаләтле орган вәкиле тарафыннан зиратта карала, исәпкә алу мәгълүматлары тикшерелә, жирләү күздә тотыла торган урынга чыгу башкарыла, теркәү мәгълүматлары фактик мәгълүматлар белән чагыштырыла һәм, алар туры килгән очракта, әлеге урында жирләү мөмкинлеген билгеләнә, шуннан соң, гамәлдәге кабергә күмү жирләү урыны өчен жаваплы кеше ризалыгы булган очракта, гаризада тиешле билге- килештерү куела.

Гамәлдәге кабергә жирләүгә килешү алу өчен түбәндәге сәбәпләр аркасында баш тартырга мөмкин:

- күмү урыны өчен жаваплы зат булмау яки гамәлдәге кабергә жирләүгә аның ризалыгы булмау;

- якин туганыңа үлем турында таныклык оригинал яки архив белешмә булмау;

- күмелү урынында факттагы мәгълүматларның теркәү урыны белән тәңгәл килмәү;

- якин-тирәдәге каберлекләренң тынычлыгын бозу куркынычы;

- яндагы кабер корылмаларына зыян китерү куркынычы;

- кабер казу эшләрен башкаручы затларның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янау;

- зиратны тышкы төзекләндерү объектларына зыян китерү мөмкинлеген.

61. Жирләү (гамәлдәге кабергә жирләү) турындагы гаризаны карап тикшергәннән соң, вәкаләтле орган белгече тарафыннан гариза вәкаләтле орган администрациясенә тапшырыла, анда мөрәжәгать итүченең жирләү хокукы, тапшырылган документларның тулы булуы һәм кирәкле килешүләренң булуы тикшерелә.

Уңай билге-килешү булмаган очракта, зиратта вәкаләтле орган белгече килешүдән баш тартуның нигезле булуы тикшерелә.

62. Мөрәжәгать итүченең жирләүгә хокуклы булуын тикшерү тәмамланганнан соң, мөрәжәгать итүчегә кабер казу яки рөхсәт бирүдән баш тарту, вәкаләтле органның вазыйфай затына тиешле виза салу юлы белән бирелә. Кабер казуга рөхсәт бирүдән баш тарткан очракта, мөрәжәгать итүче ачыкланган житешсезлекләрне юкка чыгарырга һәм гариза белән кабат мөрәжәгать итәргә хокуклы.

63. Мөрәжәгать итүче алынган рөхсәт белән зиратта вәкаләтле орган белгечләренә мөрәжәгать итә, шуннан соң мөрәжәгать итүче һәм кабер казуны хәл итүче затлар кабер казуның куркынычсызлыгы техникасы буенча мәжбүри инструктаж уза һәм зиратның инфраструктурасына һәм күрше жирләү урыннарына зыян китергән өчен журналда эшләр башкаруга рөхсәт язуы өчен шәхси җаваплылык турында кисәтелә.

64. Мәрхүмне күмү бурычын үз өстенә алган зат һәм турыдан-туры кабер казу эшен башкарачак затлар зиратның эш режимын исәпкә алып эшләр башкарырга рөхсәт ителә.

65. Кайгылы йөрү узган яки кабер казыла торган урын янында жирләнгән очракта, жир эшләре яки кабер корылмаларын урнаштыру эшләре туктатыла.

66. Кабер казып алу эшләрең тәмамланганнан соң вәкаләтле орган белгече тарафыннан санитария нормаларына һәм рөхсәт бирү документларына, шулай ук тирә-юньдәге чисталык һәм тәртипкә туры килү предметына эзерләнгән кабер карала. Гаризада туры килгән очракта, билге ясала, аның нигезендә, мәрхүмне күмү өчен жирләү процессиягә рөхсәт ителә.

67. Мәетне турыдан-туры жирләү вакыты вәкаләтле орган белгече тарафыннан, үлгәннәрне жирләүне контрольдә тоту һәм башка жирләү процесслары белән кисешүне булдырмау максатларында күрсәтелә.

68. Күмелгән урынга чыгып, вәкаләтле орган белгече күмгәннән соң каберлекләрне, каберлекләрне һәм аның янәшәсендәге территорияне чисталык, тәртип, санитария-эпидемиология таләпләренә туры килү, тирә-юньдәге каберлекләрнең, кабер өсте корылмаларының һәм зиратның инфраструктурасының сакланышы һәм тынычлыгы буенча каберләрне карап тикшерә, шуннан соң кабер казу рөхсәтнамәгә тиешле билге куела.

69. Мәетне күмгәннән соң, барлык тамгалары белән күмүгә гариза вәкаләтле орган вәкиленә тапшырыла, бу жирләүне башкару бурычын үз өстенә алган затка жирләү турында таныклык бирү өчен нигез булып тора.

70. Мәетне тиешле рөхсәттән башка яисә билгеләнгән регламентларны бозып жирләү гамәлдәге законнар нигезендә җаваплылык китерә. Мәрхүмне күмү фактын дөрөс итеп билгеләү һәм раслау мөмкин булмау сәбәпле, вәкаләтле орган билгеләнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык һәм зиратта үлгән кешене күмү турында белешмә бирергә хокуклы түгел.

5 нче бүлек. Ир-хатыны, якын туганнары, башка туганнары яисә законлы вәкиле булмаган мәетләрне (вафат булган) жирләү

71. Ир-хатыны, якын туганнары, башка туганнары яисә үлгән кешенең законлы вәкиле булмаса, мәетне жирләү яки жирләү мөмкин булмаса, шулай ук үлгән кешене өйдә, урамда яки башка урында жирләү бурычын алган башка затлар булмаса, аның шәхесенең эчке эшләр органнары билгеләгәннән соң жирләү, сату нәтижәләре буенча вәкаләтле орган билгеләгән жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан өч тәүлек дәвамында, үлем сәбәпләрен билгеләгәннән соң, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан башкарыла, әгәр башкасы Россия Федерациясе законнарында каралмаган булса.

72. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән мәетләрне жирләү, әлеге органнарның ризалыгы белән, жәмәгать зиратларының аерым участкаларына жир бирү юлы белән, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан башкарыла.

73. Жирләү яки жирләү бурычын үз өстенә алган зат булмаса, мәетне өйдә, урамда яки башка урында жирләү, жирләү мөмкин булмаса, эчке эшләр органнары тарафыннан мәрхүмнең шәхесен билгеләгәннән соң, килешү нигезендә «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан зиратларда теркәлгән һәм эшләүче зиратларны жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәтләрне жәлеп итеп, жирләү юлы белән өч тәүлек эчендә мәетне (жәсәдне) жирләү юлы белән "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге территориясендә, әгәр башкасы Россия Федерациясе законнарында каралмаган булса. Бу максатта кирәксез мәетләрне (жәсәдләрне) жирләү, шулай ук шәхесләре билгеләнмәгән мәетләрне жирләү өчен зиратларда махсус участкалар булдырыла.

6 нче бүлек. Жирләү урыннарын теркәү һәм янадан теркәү

74. Зиратлардагы каберлекләр вәкаләтле орган тарафыннан мәжбүри рәвештә теркәлергә (янадан теркәлергә) тиеш.

Вәкаләтле орган жирләгән урыннарның кәгазь һәм электрон исәбен алып бара.

75. Жирләү урынын (каберлекне) теркәү вәкаләтле органның вазыйфаи заты тарафыннан мәрхүмне жирләү процедурасы тәмамланганнан соң күмүне теркәү Кенәгәсендә башкарыла.

Каберлекләрне теркәү кенәгәсе 25 ел дәвамында Вәкаләтле органда саклана, аннары Аксубай муниципаль районы муниципаль архивына саклауга тапшырыла.

76. Хужасыз жирләү урыннары барлыкка килүгә юл куймас өчен, жирләү (каберлекләр) урыннарын теркәү үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган физик затларга гына рөхсәт ителә

(жирләү урыннары (каберлекләр) фәкәть үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган физик затларга гына рөхсәт ителә).

Мәрхүмне жирләү бурычын үз өстенә алган зат(күмелгән урын өчен җаваплы), жирләү урынын теркәү һәм исәпкә алу белән бәйлә барлык мәсьәләләргә, шул исәптән тиешле документлар рәсмиләштерергә, жирләү процедурасы тәмамланганнан соң хисап язмаларын кертергә тиеш.

77. Жирләү урынын теркәгәндә мәетне жирләү бурычын үз өстенә алган затка билгеләнгән үрнәктәге жирләү турында таныклык, шулай ук каберлекләргә теркәү Кенәгәсендәге язу номерына туры килә торган теркәү номеры бирелә.

Вәкаләтле органның вазыйфай заты жирләү процедурасы тәмамланганнан соң күмелгән урында күмелгән теркәү номерын билгеләргә яки аның куелышын үз өстенә алган затның күзәтергә тиеш.

78. Күмелү турындагы белешмә таныклыкта күрсәтелгән күмелү урыны белән гамәлләр кылу хокукын раслаучы документ булып тора. Жирләү урыны өчен җаваплы яки аның вәкиле гаризасы буенча нотариаль расланган ышаныч кәгазе белән түбәндәге гамәлләр башкарыла:

- күмү корылмаларын урнаштыру;
- кабердә күмелгән бүтән затка күмелгән урын өчен җаваплы затның хокукларын һәм бурычларын тапшыру;
- мәетне яки аның жәсәдләрен минеральләштерү процессы тәмамланганнан соң гамәлдәге кабергә жирләү;
- жәсәдләргә яңадан жирләү (жәсәдләргә эксгумацияләү һәм күмү башка урында;

79. Жирләү урынын яңа затка яңадан теркәү турында карар кабул ителгәннән соң, вәкаләтле орган күмелгән урыннарны теркәү Кенәгәсенә тиешле язма кертә.

Күмелгән урын өчен яңа җаваплы кешегә күмелү турында белешмә бирелә. Жирләү турында иске белешмәләр вәкаләтле органга тапшырыла һәм утильләштерелә.

80. Билгеләнгән үрнәктәге белешмә югалган очракта, күмү урыны өчен җаваплы затка аның гаризасы буенча булган архив мәгълүматлары нигезендә дубликат бирелә.

81. Зиратта күмелү урынын раслау өчен жирләү урыны өчен җаваплы кешегә билгеләнгән үрнәктәге белешмә, үлгән кешене күмүне теркәү Кенәгәсендә яки мәетне турыдан-туры күмү фактын раслаучы дәлилләр булганда гына бирелә.

Каберлекләргә теркәү Кенәгәсендә мәгълүматлар яки үлгән кешене турыдан-туры күмү фактын раслаучы дәлилләр булмаганда, жирләү урыны өчен җаваплы кешегә үлгән кешенең биографик белешмәләре күрсәтелгән кабер корылмасы булуы турында белешмә бирелә.

7 нче бүлек. Каберлек корылмаларын урнаштыру тәртибе

82. Зиратларда каберлек корылмаларын әзерләү һәм урнаштыру әлеге Тәртиптә каралган шартлар һәм Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитетының гамәлдәге норматив актлары нигезендә башкарыла.

83. Каберләрдә каберлек корылмалары (кабер ташлары, һәйкәлләр, склеплар, кабер киртәләре, чәчәкләкләр, цоколлар һ. б.) вәкаләтле органга күмелү урыны өчен җаваплы зат гаризасы буенча билгеләнә яки башкаларга алмаштырыла.

84. Әзерләнә торган һәм урнаштырыла торган каберлекләр башка күмелгән урыннарга үтеп керергә һәм зиратны төзекләндерү һәм агымдагы карап тоту буенча эшләр башкаруга комачауламаска тиеш.

85. Каберлек корылмалары жирләү өчен бүлеп бирелгән жир участогы чикләрендә билгеләнә. Кабер ташлар, һәйкәлләр, стелалар, мемориаль такталар, башка истәлекле билгеләр кую участок читендә тыела.

86. Көпчәкле-кисү элементлары булган кабер киртәләрен урнаштыру тыела. Билгеләнгән каберлек корылмалары участок чикләрендә чыгыш ясаучы яки аларга бәйләүче частьләргә ия булырга тиеш түгел.

Куела торган кабер корылмаларының биеклеге- 2 (ике) метрдан да артмаска, кабер киртәләре- 80 см дан да артмаска мөмкин.

87. Зиратларда күмү корылмаларын урнаштыру, эшләр башланыр алдыннан һәм алар тәмамланганнан соң вәкаләтле орган белгечләре тарафыннан аларны урнаштыру эшләрен үткөрү технологиясен контрольдә тоту буенча махсус хезмәт көчләре һәм башка затлар тарафыннан башкарыла.

Әгәр дә жайланманың технологиясен үтәмәү билгеләнгән кабер корылмаларына, инженерлык челтәрләренә, аллея, юлларга, яшел үсентеләргә яисә тышкы төзекләндерүнең башка объектларына зыян китерүгә (бозуга, юк итүгә) китерсә, эшләрнең заказчысы вәкаләтле орган билгеләгән тәртиптә төзелгән дефект акты нигезендә китерелгән зыянны тулы күләмдә капларга тиеш.

88. Жирләү корылмаларын урнаштыруны грунт утырту белән бәйле рәвештә үлгән кешене жирләгәннән соң бер елдан да иртәрәк башкарырга киңәш ителә.

89. Жирләү корылмалары жирләү урыны өчен җаваплы кешеләрнең милке булып тора, шуңа бәйле рәвештә әлеге корылмаларны карап тоту һәм саклау бурычы йөкләнә.

90. Кабер корылмаларына (кабер ташларына, һәйкәлләргә) үлгән кеше турында дәрәс булмаган биографик белешмәләр белән язулар төшерү тыела.

91. Жирләү урыннары өчен җаваплы яки каберләү корылмалары куелмаган, куелган таләпләргә туры килми торган гражданнар, кисәтү алганнан соң 30 көн эчендә рөхсәт ителгән житешсезлекләренә бетерү кирәклегенә турында кисәтәләр.

92. Вәкаләтле орган, ташландык жирләү урыны өчен җаваплы затны билгеләү мөмкин булмаганда, башка каберләр янына керүгә комачаулаучы киртә куелган очракта, кызыксынган гражданнар катнашында комиссия тикшерүе нәтижәләре буенча, ташландык жирләү урыны коймасын өлешчә демонтажлау (урнаштыру) турында Карар кабул итәргә хокуклы.

башка каберлэргә керү мөмкинлеген тәэмин итү.

93. Кори-сары (авария хэлэндәге агачлар), табигый бәла-казалар, урлашу һәм вандализм нәтижәсендә мөмкин булган зыяннардан иминиятләштерергә киңәш ителә.

8 нче бүлек. Каберләрне һәм каберлекләрне карап тоту, каберләрне хужасыз дип тану.

94. Күмүгә белешмә язылган затлар кабер өемнәре һәм яшел үсентеләрне (кабер ташы, һәйкәл, цоколь, чәчәк түтәлләре, киртәләр, күмелү турында кирәкле белешмәләр) үз көчләре белән яки башка затларны жәлеп итеп, тиешле хәлдә тотарга тиеш.

95. Кабер корылмасы (кабер ташы, һәйкәл) милекчәсе теләге буенча, күрсәтелгән милекчә һәм жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт арасындагы коймалар күмелгән урыннарда хезмәт күрсәтү, кабер өсте корылмасын (кабер ташларын) кабул итү, саклануга килешүләр төзелергә мөмкин.

96. Жирләнү турында мәгълүматлар тулысынча булмаганда (кабер ташы, һәйкәл, цоколь, койма юк, үлгәннәр турында мәгълүмат бирелгән билге, хач һ. б.) һәм жирләнүне 2 (ике) елдан артык карау өчен зират администрациясе бурычлы:

1) кабернең торышы турында акт төзү өчен жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт, попечительләр советы вәкилләре катнашында комиссия чакырырга;

2) каберлекне тәртипкә китерү кирәклегенә турында кисәтү-трафаретны күмүгә куярга;

3) әлегә каберлекне махсус китапта теркәргә;

4) жирсез жирләнүнең яки кабер өстендәге корылманың тарихи-мәдәни кыйммәтләре билгеләнгән очракта, аның тарихи һәм мәдәни ядкярләрне саклау һәм куллану турындагы законнар нигезендә сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

97. Кисәтүдән соң бер ел узгач, кабер тәртипкә китерелмәгән һәм кызыксынган зат жирләнгән өчен жаваплылыкны раслаучы документаль дәлилләрне тапшырмаган очракта, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган оешма попечительләр советы вәкилләре белән берлектә каберне һәм кабер корылмасын хужасыз дип тану турында карап кабул итәргә хокуклы.

98. Кабер өстендәге корылманы жирләү бурычын үз өстенә алган хужасыз затка жирләү турында акт төзегәннән соң, каберне һәм кабер өсте корылмасын тәртипкә китерү кирәклегенә турында заказлы хат белән кабат хәбәр жибәрелә һәм, әгәр таләп үтәлми икән, акт төзелгәннән соң 3 ел узгач, ләкин кабер өсте корылмасы жирләнгән көннән 20 елдан да иртәрәк түгел, кабер ташы хужасыз дип таныла.

99. Кабер өстендәге корылмаларны сүтү тиешле акт белән рәсмиләштерелә. Әлегә участка кабат жирләү рөхсәт ителә, әмма кабер өсте корылмасы хужасыз дип табылган көннән соң 10 елдан да иртәрәк түгел.

100. Хужасыз каберлэргә күмелү әлегә кагыйдәләр нигезендә башкарыла.

9 нче бүлек. Зиратларга бару кагыйдәләре

101. Зиратлар территориясендә халык жәмәгәт тәртибен һәм тынлыкны сакларга тиеш.

102. Зиратка килүчеләр хокуклы:

1) үлгән кешеләрнең жирләү урыннарына бару;

2) мәдәни билгеләнештәге объектларга бару;

3) күмү урыннарын карап тоту;

4) һәйкәлләрне һәм башка кабер корылмаларын урнаштыру, янадан торгызу, янадан төзү, каберлекләрне төзекләндерү, шул исәптән эскәмияләр кую буенча нинди дә булса капитал эшләр башкару;

5) зиратка автотранспорт чарасы белән керү;

6) дини горейф-гадәт үткәрү.

103. Дини йолалар гражданнар тарафыннан дини оешмалар һәм конфессияләр билгеләгән горейф-гадәтләр буенча мөстәкыйль үткәрелә һәм әлеге тәртипкә һәм башка хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

104. Зиратлар территориясендә тыела:

1) йорт хайваннарын көтү, кош-корт тоту, этләр йөртү;

2) учак ягу, ком һәм балчык чыгару, дерн кисү;

3) грунт казып алу тыела;

4) һәйкәлләрне бозарга, территорияне чүпләргә;

5) яшел утыртмаларны кисәргә, чәчәкләрне өзәргә;

6) велосипедларда, мопедларда, мотороллерларда, мотоциклларда, чаңгы, чаналарда йөрү;

7) спиртлы эчемлекләр эчәргә, психотроп чаралар һәм наркотиклар кабул итәргә, хәмер һәм башка исерек хәлдә булырга;

8) территорияне металл ломнар, төзелеш һәм көнкүреш калдыклары һәм башка материаллар белән пычратырга һәм чүпләргә;

9) хайваннар күмү һәм корбан чалу;

10) күмелгән урыннарда агачлар һәм куаклар утырту;

11) аның ябылганнан соң зират территориясендә булу;

12) чит милекне үзләштерү, аны күчерү һәм башка үзидарә гамәлләр башкару.

105. Зиратлар территориясендә (чәчәкләр, күмелгән ритуал әйберләре, каберләрне төзекләндерү материаллары белән сәүдә итү) эшмәкәрлек эшчәнлегә алып бару тыела. Эшмәкәрлек эшчәнлегә бары тик махсус бирелгән урыннарда гына, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты рөхсәте белән генә башкарыла.

106. Жирләү урыннарын мәсхәрәләү яки юк итү Россия Федерациясе законнарында каралган жаваплылыкка китерә.

107. Мәрхүмне жирләү бурычын үз өстенә алган затлар (жирләү урыны өчен жаваплы затлар) тиешле:

1) тиешле документларны рәсмиләштерергә һәм күмелгән урында күмелгән теркәү номерының күмелү процедурасы тәмамлануга ук урнаштырылуына инанырга;

2) яңа күмелгән теркәү номерының күмелгән урында урнашуына; күмелгән урынны янадан теркәгән очракта- искесен утильләштерү өчен вәкаләтле органга тапшырганнан соң, инанырга;

3) каберне, каберлекләрне, каберлекләрне, яшел үсентеләрне һәм күмелгән урыннар турында кирәкле мәгълүматларны тиешле хәлдә тоту;

4) кабер чокырларын, үләнне чабу, кабер өстендәге корылмаларны ремонтлау һәм буяу, якын-тирә территорияне периметр буенча 0,5 м арада, чүп-чар махсус билгеләнгән урыннарда алып, чистарту (контейнерлар);

5) планлы яңадан теркәү узарга.

108. Дини оешмалар вәкилләре үзләренә һәм башка конфессия вәкилләренә хөрмәт белән карарга, йолалар кылуга комачауламаска, жөназаларны оештыру һәм үткәрү белән шөгыйльләнүче персоналга жирләү тантанасын үткәргәндә үз функцияләрен үтәргә ярдәм итәргә тиеш.

109. Кабердәге әйберләренә, кабердәге ритуаль атрибутларны урлауда, жирләү урыннарын мәсхәрәләүдә яки юк итүдә гаеплеләр Россия Федерациясә законнарында каралган жаваплылыкка ия.

10 нче бүлек. Зиратларны карау буенча ижтимагый чаралар

110. Зиратларны карау буенча төп ижтимагый чаралар (шимбә һәм чәршәмбе өмәләре) ел саен апрель-май айларында, бәйрәмнәр һәм истәлекле даталар (Яз һәм Хезмәт бәйрәме, Жинү көне), дини бәйрәмнәр һәм истәлекле даталар (Пасха, Радоница, Ураза бәйрәме, Корбан бәйрәме һ.б.), сентябрь-октябрь айларында оештырыла.

111. Зиратларга хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары һәм оешмалар, урып-жыю инвентаре бүлеп бирү һәм махсус техника бирү юлы белән зиратларда шимбә һәм чәршәмбе өмәләре үткәрүдә инициатив төркемнәргә һәм берләшмәләргә ярдәм итәләр.

112. Зиратларны карау буенча жәмәгать чараларын оештыруны Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты башкара.

11 нче бүлек. Дини зиратларда эшчәнлекне оештыру

113. Бу бүлек дин тотучылар һәм мәрхүмнәренә якин туганнарының элек шул ук дин буенча вафат булган диннәр белән янәшә жирләнгән булу хокукларын яклай.

114. Дин тоту зираты - жирләү объекты, ана бер дин (конфессия) вафат булган кешеләр өчен жирләү урыннары, шулай ук үлгән кешеләренә жирләү һәм башка ритуаль хезмәтләр күрсәтү өчен билгеләнгән биналар, корылмалар һәм башка объектлар керә.

115. Дини зиратлар уставлары зиратларда дини йолаларны гамәлгә ашыруны күздә тоткан үзәкләштерелгән дини оешмалар тәкъдиме буенча төзелә ала.

Дини зиратны булдырганнан соң аның статусын ижтимагый яки башкача үзгәртү рөхсәт ителми.

116. Дини конфессияләр карамагында булган жир кишәрлекләре аерым санала, уникаль кадастр номерларына ия һәм дини оешмаларга Россия Федерациясә законнары белән билгеләнгән вакытка һәм хокукта бирелә.

117. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты, тиешле дини берләшмәләр белән килешенеп, дини зиратларның эшчәнлек тәртибе билгеләнә.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге
территориясендә ритуаль хезмәтләр
күрсәтүне һәм күмү урыннарын
карап тоту тәртибенә 1 нче кушымта

Жирләүгә гариза формасы*

Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган
хезмәт житәкчесенә

(вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)

_____
_____
_____

(кемнән: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен телефон)

ГАРИЗА.

Улгән туганымны күмүегезне сорыйм _____

(фамилиясе, исеме, әтисенен исеме)
аның ихтыяр белдерүе нигезендә

(кайда: туган кабергә яки буш урынга)
Кайда _____ елда вафат булган туганым күмелгән**

(туганлык мөнәсәбәте, Ф. И. А.)
_ номермы участогында _____
(квартал күрсәтергә/сектор/участок, зират исеме)

Кабердә бар*** _____
(кабер корылманың төрен күрсәтергә)

дип язылган _____

(Ф.И. А., элегрәк жирләнгән кешенең туган, үлгән көннәре)

Мәгълүматларның дөреслеге өчен тулы жаваплылык тотам.

Кушымта:

- 1) мәрхүмнең ихтыяр белдерүе (булганда);
- 2) үлем турында таныклык.

" " _____ 20__ ел. _____
(имза) (имзаның расшифровкалау)

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге
территориясендә ритуаль
хезмәтләр күрсәтүне оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 2 нче кушымта

Күчереп жирләүгә гариза формасы

Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган
хезмәт житәкчесенә

(вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)

_____
_____
_____

(кемнән: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен телефон)

ГАРИЗА.

Күчереп жирләү өчен рәхсәт бирүегезне сорыйм

(вафат булган (үлгән) белән туганлык дәрәжәсе; үлгәннең Ф. И. А.)

" _ " _____ 20__ елда үлгән, жирләнгән _____

_____
(жирләнгән урын)

_____
(күчереп күмү урыны)

_____
(сәбәп, күчереп күмү нигезе)

Күчереп жирләүгә каршы килеп чыккан башка туганнары юк.
Бирелә торган белешмәләренең тулылыгы һәм дәрәжәгә өчен тулы
жаваплылык тотам.

Кушымта:

- 1) _____ ;
- 2) _____ .

" _ " _____ 20__ ел.

_____
(имза)

_____
(имзаның расшифровкалау)

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге территориясендә
ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 3 нче кушымта

Муниципаль берәмлек территориясендә күмелгән урыннарны
теркәү Кенәгәсенең титул бите формасы

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтнең атамасы)

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының
"Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге территориясендә каберлекләргә теркәү кенәгәсе
№ _____ ;

(зираг исеме)

Башланган " _____ " 20 _____ ел.

Тәмам " _____ " 20 _____ ел.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге территориясендә
ритуаль хезмәтләр күрсәтүне
оештыру һәм күму урыннарын карап тоту
тәртибенә 4 нче кушымта

160 x 110 мм зурлыктагы жирләу турында таныклык
титул кагазенең рәвеше "Жирләу турында таныклык" билгесе белән.

"Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге зиратында жирләнү турында белешмә

1 нче бит

(жирләу эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтнең атамасы)

Жирлөү турында таныктык № _____

(жирлөү төрөн күрсөтөргө: ялгыз, гайыз, туганнар (гомуми), дәрәжәле, хәрби)
белән _____ түбәндәге адрес буенча урнашкан:
_____
_____ (зират исеме)

Күмөлгән урын өчен жаваплы затка бирелде _____
(фамилиясе, исеме, әтисенең исеме)

2 нче бит

Мәрхүмнән каберен теркәү турында мәгълүмат _____
(фамилиясе, мәрхүмнән исеме, әтисенең исеме)

Туған көне " _____ " 20 ____ ел. Үлем датасы " _____ " 20 ____ ел.

Күмөлү датасы " _____ " 20 ____ ел., № _____
(күмөлгән теркәү номеры);

квартал номерлары/ сектор/ жирлөү участогы _____ / _____ / _____

Жир кишәрлегенең күләме _____
(озынлыгы, киңдәге, м)

_____ (жирлөү эше мәсьәләләре буюнча махсулаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

_____ (имзаны расшифровкалау)

М.У.

Таныклык бирү датасы " ____ 20 __ ел.

3 нче бит

" ____ " ____ 20 __ ел. Жирлөү _____ жирләнган буш урында мәрхүмнең теркәлгән,*

_____ (мәрхүмнең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме)

Туған көне " ____ " ____ 20 __ ел. Үлем датасы " ____ " ____ 20 __ ел.

Күмелү датасы " ____ " ____ 20 __ ел, № _____
(күмелгән теркәү номеры);

_____ (жирлөү эше мәсьәләләре буюнча махсулаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

_____ (имзаны расшифровкалау)

М.У.

4 нче бит

" ____ " ____ 20__ ел вафат булган кешенен каберенэ кабат күмелү теркэлгән

(мөрхүмнең фамилиясе, исеме, әгисенең исеме)

Туған көне " ____ " ____ 20__ ел. Үлем дағасы " ____ " ____ 20__ ел.

Күмелү дағасы " ____ " ____ 20__ ел., № ____
(күмелгән теркәу номеры);

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

(имза) _____ (имзаны расшифровкалау)

М.У.

5 нче бит

Кабер корылмасы (кабер ташы, койма) урнаштырылган һәм теркәлгән

" ____ " ____ 20__ ел № ____

Кабер корылманың (кабер ташлары, коймалар) үлчәмнәре һәм язу тексти килештерелгән.

(кабер корылмасы материалының тасвирламасы (кабер ташлары, киргәләр), аның күләме)

_____ (жирлөү эше мәсьәләләре буенча махуслаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

_____ (имзаның расшифровкалау)

М.У.

" ____ " 20__ ел . кабер корылмасында (кабер ташларында) өстәмә текст

_____ (жирлөү эше мәсьәләләре буенча махуслаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

_____ (имза) _____ (имзаны расшифровкалау)

М.У.

6 нче бит

Жирлөү урыны өчен жаваплы зат белешмәлеге.

Жирлөү турындагы таныклык зират администрациясе белән килештереп, таныклыкта күрсәтелгән күмү урыны белән гамәлләр кылу хокукын раслаучы документ булып тора.

Жирлөү урыны өчен жаваплы зат түбәндәгеләргә бурычлы:

- 1) каберне, каберлекләрне, яшел утыртмаларны тиешле хәлдә тотарга;
- 2) кабер калкулыкларын, үләннәрне чаптыруны, кабер корылмаларны ремонтлауны һәм буяуны, чүп-чар махсус билгеләнгән урыннарда (контейнерлар) чыгарылган периметр буйлап 0,5 м. ераклыкта чистартуны үз вакытында башкарырга;
- 3) күмелгән урыннарны планлы рәвештә яңадан рәсмиләштерергә.

Агачлар төшү, стихияле бәла-казалар, урлаулар һәм вандализм нәтижәсендә зарар күргән корылмаларны иминиятләштерү тәкъдим ителә.

Зират территориясендә түбәндәгеләр тыела:

учак ягарга; ком һәм балчык табарга; дерн кисергә; хайваннарны күмәргә; күмү урыннарында агачлар һәм куаклар утыртырга; ябылганнан соң зират территориясендә булдырга; чиг кеше милкен үзләштерергә; аны күчерергә һәм башка үзидарәле гамәлләр башкарырга.

*3 нче бит гайлә, туганлык жирләнүе очракта тулылана

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
«Аксубай шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге территориясендә
ритуаль хезмәт күрсәтүләрне оештыру
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 5 нче кушымта

Таныклыкларны А4 (210 x 297 мм) форматы белән күмү турында
теркәү кенәгәсенәң титул кәгазе формасы

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтнең атамасы)

КҮМЕЛҮ ТУРЫНДА БЕЛЭШМӘЛӘРНЕ ТЕРКӘҮ КИТАБЫ

(зират исеме)

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге
_____ нче номерлы

Башланган “ ” _____ 20__ ел.

Тәмам “ ” _____ 20__ ел.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
"Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге
территориясендә ритуаль хезмәтләр күрсәтүне
һәм күмү урыннарын карап тоту
тәртибенә 6 нчы кушымта

Кабер корылмасын урнаштыруга гариза формасы

Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт житәкчесенә

(вазыйфасы, юридик затның исеме, Ф.И.А.)

_____

(кемнән: Ф. И. А., яшәү урыны,
элементә өчен телефон

Гариза.

_____ күмелгән урында _____ куюны рөхсәт итүегезне сорыйм.
(мәрхүмнең Ф. И. А.) (кабер корылма исеме) урнаштыруны

№ _____ / _____ / _____
(квартал номерлары/сектор/жирләү участогы)

(зират исеме)

Каберләү корылмасын урнаштыру буенча эшләр башкарылачак:

1) _____;

(Ф. И. А., юридик затның исеме, адрес)

2) _____.

(Ф. И. А., юридик затның исеме, адрес)

Кушымталар:

1) паспорт күчермәсе;

2) күмелү турында таныклык күчермәсе;

3) кабер корылмасының проекты (эскиз, фотография, тасвирламасы);

4) кабер корылмасының

житештерүгә (сатып алуға)

документларның күчермәләре

" _ " _____ 20__ ел. _____

(мөрәжәгать итүченең имзасы) (имзаны расшифровкалау).

Күмү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт карары:

_____
_____
_____

" _ " _____ 20__ ел. _____

(жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт житәкчесе вазыйфасы)

_____
(имза)

(имзаның расшифровкалау)

М.У.